

ЦЕНТР
ЕКОНОМІЧНОЇ
СТРАТЕГІЇ

АНАЛІТИЧНА
ЗАПИСКА

ПЕРЕГОВОРНИЙ РОЗДІЛ «СВОБОДА РУХУ КАПІТАЛУ»:ЩО ПОТРІБНО ЗРОБИТИ, АБИ НАБЛИЗИТИ ВСТУП УКРАЇНИ ДО ЄС?

ПІДГОТУВАЛИ:

Яна Охріменко, старша економістка ЦЕС

ДАТА:

5 грудня 2024 р.

ЗМІСТ

1. Головне.....	4
2. Нагальні рекомендації Європейської комісії.....	4
2.1. Приєднання до SEPA.....	5
2.2. Прогрес у наближенні до стандартів FATF.....	6
2.3. Бенефіціарна власність, Створення Реєстру власників та бенефіціарних власників банківських рахунків, платіжних рахунків та банківських сейфів.....	7
3. Запровадження європейського <i>acquis</i>	8
3.1. Основні принципи свободи руху капіталу в ЄС.....	9
3.2. Функціонування єдиної платіжної системи.....	11
3.3. Запобігання злочинним практикам.....	13
4. Висновки та рекомендації.....	17
Додаток 1. Стан імплементації європейського законодавства в контексті переговорного розділу «Свобода руху капіталу».....	18
Додаток 2. Номенклатура руху капіталу згідно із Статтею 1 директиви 88/361.....	26

Центр економічної стратегії – незалежний центр досліджень державної політики. Завдання ЦЕС – підтримка реформ в Україні з метою досягнення стійкого економічного зростання країни. Центр робить внесок у розробку стратегії економічного зростання України, здійснює незалежний аналіз найбільш важливих аспектів державної політики, а також працює над посиленням громадської підтримки реформ. Заснований у травні 2015 року.

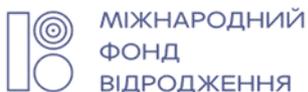
Наші принципи:

- Економічна свобода (лібералізація, дерегуляція, приватизація)
- Вільна та чесна конкуренція
- Менша роль держави за підвищення її ефективності
- Інформаційна прозорість та свобода слова
- Верховенство права та захист приватної власності
- Здорові та стабільні державні фінанси
- Економіка, що створена на засадах знань.

По докладнішу інформацію про ЦЕС просимо звертатися до В'ячеслава Ноздріна, директора з комунікацій: тел.: (044) 492-7970, office@ces.org.ua.

Також запрошуємо відвідати наш сайт www.ces.org.ua та слідкувати за нами у соціальних медіа facebook.com/cesukraine чи twitter.com/ces_ukraine.

Матеріал підготовлено за підтримки Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження» в рамках спільної ініціативи «Європейське Відродження України». Матеріал представляє позицію авторів і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу чи Міжнародного фонду «Відродження».

- вжити заходів для створення Реєстру власників та бенефіціарних власників банківських рахунків, платіжних рахунків та банківських сейфів відповідно до законодавства ЄС та доповнити законодавство щодо реєстрації бенефіціарних власників для всіх типів корпоративних та юридичних осіб в Україні, включаючи трасти.

У цьому розділі, ми детально розглядаємо прогрес у приєднанні до SEPA, а також запровадженні європейських правил щодо протидії відмиванню коштів та реєстрації бенефіціарних власників.

2.1. ПРИЄДНАННЯ ДО SEPA

SEPA, або Єдиний європлатіжний простір (Single Euro Payments Area) – це ініціатива Європейського Союзу, запроваджена в 2008-му році та спрямована на спрощення та гармонізацію електронних платежів в євро. На даний момент, SEPA включає 36 країн: 27 країн-членів ЄС, а також Великобританію, Ісландію, Норвегію, Ліхтенштейн, Швейцарію, Монако, Сан-Марино, Андорру та Ватикан.

SEPA дозволяє фізичним та юридичним особам переказувати євро між банківськими рахунками та автоматично списувати кошти з рахунків клієнтів для здійснення періодичних платежів, наприклад, комунальних платежів, а також стандартизує прийом карткових платежів а межах зони. Загалом, ідея полягає на тому, аби зробити транскордонні платежі такими ж зручними та доступними, як внутрішні. Нормативна база SEPA досить комплексна і почасти перетинається із сферою переговорного розділу «Фінансові послуги»⁴ (здебільшого йдеться про регулювання платіжних послуг).

Український закон «Про платіжні послуги»⁵ та ряд нормативно-правових актів НБУ⁶ (зокрема, перехід на стандарти ISO 20022⁷) суттєво наблизив українське законодавство у сфері регулювання платіжних послуг до європейського та дозволив НБУ розпочати перемовини про приєднання України до SEPA на початку 2024-го року. Проте, умовою FISMA⁸ стало посилення пруденційних вимог до українських банків⁹ (зауважимо, що в ЄС, ці зміни лише планують запровадити¹⁰).

⁴ Див. дослідження ЦЕС про переговорний розділ «Фінансові послуги».

⁵ [Про платіжні послуги](#)

⁶ [Положення про порядок здійснення авторизації діяльності надавачів фінансових платіжних послуг та обмежених платіжних послуг](#); [Положення про порядок емісії та еквайрингу платіжних інструментів](#); [Положення про залучення комерційних агентів для надання фінансових платіжних послуг](#); [Положення про порядок здійснення оверсайту платіжної інфраструктури в Україні](#); [Положення про порядок розкриття інформації небанківськими надавачами платіжних послуг](#); [Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення вимог законодавства, що регулює діяльність на платіжному ринку](#); [Положення про випуск електронних грошей та здійснення платіжних операцій з ними](#); [Положення про додаткові вимоги до договорів про надання платіжних послуг, укладених небанківськими надавачами платіжних послуг зі споживачами](#); [Про встановлення вимог до надання обмежених платіжних послуг](#); [Інструкція про виконання міжбанківських платіжних операцій в Україні в національній валюті](#); [Положення про порядок видачі ліцензій на здійснення валютних операцій](#); [Положення про проведення перевірок небанківських надавачів платіжних послуг, надавачів обмежених платіжних послуг](#); [Положення про автентифікацію та застосування посиленої автентифікації на платіжному ринку](#); [Правила зберігання, захисту, використання та розкриття тасмниці надавача платіжних послуг](#).

⁷ [Про запровадження міжнародного стандарту ISO 20022 у платіжній інфраструктурі України](#)

⁸ DG FISMA (Directorate-General for Financial Stability, Financial Services and Capital Markets) відіграє ключову роль у реалізації політики Європейського Союзу щодо забезпечення стабільності фінансової системи, розвитку фінансових послуг та інтеграції ринків капіталу.

⁹ Див. деталі в дослідженні ЦЕС про переговорний розділ «Фінансові послуги».

¹⁰ [Monitoring of banking and finance directives - European Commission \(europa.eu\)](#)

Дорожня карта розвитку системи електронних платежів (СЕП) НБУ¹¹ передбачає ряд кроків в 2024-2027 роках, зокрема реалізацію транскордонних переказів СЕП з країнами ЄС, які входять до Єдиної зони платежів у євро (SEPA) та реалізацію допоміжного сервісу для ініціювання клієнтських платежів за номером телефону, email (аналог SEPAPроxy Lookup).

Україна може стати членом SEPA ще перед вступом до ЄС – головною умовою для участі є відповідність технічним, правовим та регуляторним стандартам SEPA, а також укладення відповідних угод з Європейською платіжною радою (European Payments Council, EPC). Членство в SEPA значно зменшить транзакційні кошти та сприятиме інтеграції у внутрішній ринок.

2.2. ПРОГРЕС У НАБЛИЖЕННІ ДО СТАНДАРТІВ FATF

Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (Financial Action Task Force, FATF) встановлює міжнародні стандарти боротьби з відмиванням грошей, фінансуванням тероризму та іншими загрозами цілісності міжнародної фінансової системи. ЄС впроваджує ці стандарти у власне законодавство, щоб забезпечити узгоджений підхід до запобігання фінансовим злочинам. Нижче, ми розглянемо основні нормативно-правові акти ЄС в контексті запобігання відмиванню коштів та їх злочинному використанню (див. деталі в Додатку 1).

В Україні закон «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»¹² служить нормативно-правовою рамкою для боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Наприкінці 2023-го року, закон було змінено з метою уніфікації термінології з міжнародними стандартами та удосконалення положень ризик-орієнтованого підходу до ділових відносин з політично значущими особами¹³. Ряд підзаконних актів¹⁴ деталізує окремі положення

¹¹ [Упровадження стандарту ISO 20022](#)

¹² [Про запобігання та протидію легалізації \(відмиванню\) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення](#)

¹³ [Про внесення змін до Закону України "Про запобігання та протидію легалізації \(відмиванню\) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення" щодо політично значущих осіб](#)

¹⁴ [Про затвердження Порядку електронної взаємодії інформаційних систем Державної податкової служби України та Державної служби фінансового моніторингу України щодо надання інформації про доходи фізичних осіб, необхідної для запобігання та протидії легалізації \(відмиванню\) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, Про затвердження Порядку прийняття Державною службою фінансового моніторингу України рішень \(доручень\) про зупинення фінансових операцій, Про затвердження Положення про здійснення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Про затвердження Порядку надання інформації щодо відстеження \(моніторингу\) фінансових операцій, Про затвердження Порядку застосування загального стандарту звітності та належної перевірки інформації про фінансові рахунки \(Common Standard on Reporting and Due Diligence for Financial Account Information\), Про затвердження Порядку здійснення нагляду у сфері запобігання та протидії легалізації \(відмиванню\) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення за діяльністю суб'єктів первинного фінансового моніторингу, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснюють Міністерство фінансів, Міністерство юстиції, Міністерство цифрової трансформації, Про затвердження Порядку збору, обробки і аналізу інформації щодо результатів діяльності суб'єктів фінансового моніторингу, інших державних органів, що беруть участь у роботі системи запобігання та протидії легалізації \(відмиванню\) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та](#)

закону. Окрім того, нещодавня постанова Правління НБУ¹⁵ посилила наглядові повноваження НБУ та розширила їх на не-фінансові установи з метою приведення українського законодавства у відповідність до європейського.

У вересні 2023-го року, було зареєстровано проект закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо адаптації законодавства України до окремих стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF)»¹⁶. Законопроект передбачає, зокрема, розширення наглядових та регуляторних повноважень НКЦПФР, а також визначення відповідальності за порушення санкцій.

Загалом, українське законодавство у сфері боротьби з відмиванням коштів збігається з ключовими рекомендаціями FATF.

2.3. БЕНЕФІЦІАРНА ВЛАСНІСТЬ, СТВОРЕННЯ РЕЄСТРУ ВЛАСНИКІВ ТА БЕНЕФІЦІАРНИХ ВЛАСНИКІВ БАНКІВСЬКИХ РАХУНКІВ, ПЛАТІЖНИХ РАХУНКІВ ТА БАНКІВСЬКИХ СЕЙФІВ

Кінцевий бенефіціарний власник – це фізична особа, яка володіє юридичною особою або контролює її, структуру довірчої власності або іншу організацію, і фактично виграє від її діяльності¹⁷. Положення про кінцеву бенефіціарну власність походять із законодавства ЄС, що спрямоване на боротьбу з відмиванням коштів (деталі представлено у наступному розділі).

Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення регулювання кінцевої бенефіціарної власності та структури власності юридичних осіб»¹⁸ було прийнято в 2022-му році з метою спрощення подання інформації про кінцевих бенефіціарних власників та структури власності, встановлення механізму перевірки такої інформації державними реєстраторами, створення системи методичної допомоги для визначення кінцевих бенефіціарних власників та структури власності юридичних осіб тощо. В 2023-му році, Міністерство Юстиції доповнило вище згаданий закон рядом підзаконних актів¹⁹. Окрім того, Кабінет Міністрів та НБУ спільно затвердили методологію визначення

[фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, схвалення та оприлюднення результатів національної оцінки ризиків та здійснення заходів за її результатами, Про затвердження Порядку формування та оприлюднення комплексної адміністративної звітності у сфері запобігання та протидії легалізації \(відмивання\) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення,](#)

¹⁵ [Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України з питань нагляду](#)

¹⁶ [Картка законопроекту - Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо адаптації законодавства України до окремих стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей \(FATF\)](#)

¹⁷ Див. деталі в [Directive - 2015/849 - EN - aml directive - EUR-Lex \(europa.eu\)](#) (стаття 3(6)).

¹⁸ [Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення регулювання кінцевої бенефіціарної власності та структури власності юридичних осіб](#)

¹⁹ [Про затвердження Порядку надання юридичною особою пояснень та/або документів для підтвердження відомостей про кінцевого бенефіціарного власника та/або структуру власності юридичної особи, а також порядку їх розгляду, Про затвердження Порядку передачі держателем Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань інформації про розбіжності між відомостями про кінцевих бенефіціарних власників та/або структуру власності юридичної особи, отриманими суб'єктом первинного фінансового моніторингу в результаті здійснення належної перевірки](#)

кінцевого бенефіціарного власника²⁰. Таким чином, порядок щодо перевірки кінцевого бенефіціарного власника було відтерміновано до 1-го вересня 2024 року²¹.

Законодавство ЄС передбачає чіткі вимоги щодо форми та змісту структури власності, що дозволяє ідентифікувати та перевірити кінцевих бенефіціарних власників. Міністерство фінансів²² та НБУ²³ затвердили положення про форму та зміст структури власності в 2021-му році. Утім, згідно з європейськими нормами (та, відповідно, нещодавніми змінами в українському законодавстві), НКЦПФР також має наглядові та регуляторні повноваження у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. НКЦПФР затвердила положення про форму та зміст структури власності наприкінці лютого 2024-го року (положення набере чинності через 90 днів після завершення або припинення воєнного стану)²⁴.

Попри певний прогрес у запровадженні законодавства ЄС щодо бенефіціарної власності, створення Реєстру власників та бенефіціарних власників банківських рахунків, платіжних рахунків, та банківських сейфів вимагатиме подальших кроків. Важливим є забезпечення гармонізації законодавства з європейськими стандартами, зокрема у сфері захисту даних, прозорості та збереження банківської таємниці. Додатково необхідно прийняти підзаконні акти, які визначатимуть технічні та адміністративні аспекти функціонування реєстру.

3. ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ACQUIS

Окрім виконання рекомендацій Європейської комісії описаних у попередньому розділі, Україна має запровадити низку інших законодавчих реформ, аби гармонізувати законодавство в сфері забезпечення свободи руху капіталу з європейським *acquis*.

Зобов'язання щодо забезпечення свободи руху капіталу закріплено в статті 67 Договору про функціонування Європейського Союзу (Treaty on the Functioning of the European Union²⁵). Проте, безпечне та ефективне функціонування зони вільної від обмежень на рух капіталу вимагає уніфікованого регулювання. Отже європейський *acquis* у цій сфері постійно оновлюється та

[юридичної особи, та відповідними відомостями, розміщеними в зазначеному реєстрі, та про суб'єкта первинного фінансового моніторингу, яким виявлено такі розбіжності, до спеціально уповноваженого органу](#) (набуває чинності 1.09.2024), [Про затвердження Порядку повідомлення держателя Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань про виявлення розбіжностей між отриманими суб'єктом первинного фінансового моніторингу в результаті здійснення належної перевірки та розміщеними в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань відомостями про кінцевих бенефіціарних власників та/або структуру власності юридичної особи](#) (набуває чинності 01.09.2024), [Про затвердження Порядку притягнення до відповідальності та порядку визначення розмірів штрафів за порушення у сфері державної реєстрації юридичних осіб, Про затвердження Порядку проведення перевірки інформації, наданої юридичною особою у поясненні та документах для підтвердження відомостей про кінцевого бенефіціарного власника та/або структуру власності юридичної особи.](#)

²⁰ [Про затвердження Методології визначення юридичною особою кінцевого бенефіціарного власника](#)

²¹ [Відтерміновано до 1 вересня 2024 року впровадження порядків щодо перевірки кінцевих бенефіціарних власників \(minjust.gov.ua\)](#)

²² [Про затвердження Положення про форму та зміст структури власності](#)

²³ [Про затвердження Положення про вимоги до структури власності надавачів фінансових послуг](#)

²⁴ [Про затвердження Положення про форму та зміст структури власності](#)

²⁵ [Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union](#)

розширюється. Спираючись на досвід інших країн-кандидатів, а також роз'яснювальні сесії Європейської Комісії, ми виділили основні сфери європейського права у розрізі забезпечення свободи руху капіталу:

- Основи свободи руху капіталу в ЄС та її законодавчі обмеження в Україні
- Забезпечення функціонування єдиної платіжної системи
- Запобігання злочинним практикам (фінансуванню тероризму та відмиванню коштів).

3.1. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ СВОБОДИ РУХУ КАПІТАЛУ В ЄС

Директива 88/361²⁶ закріплює та деталізує принцип свободи руху капіталу в ЄС визначений в Договорі про функціонування Європейського Союзу. Зокрема, цей нормативно правовий акт

- Визначає різні категорії руху капітал, які підлягають повній лібералізації в межах економічного союзу (див. Додаток 2). Список охоплює практично всі «традиційні» транзакції рахунку поточних операцій та рахунку операцій з капіталом.
- Визначає, за яких обставин держави-члени можуть запровадити обмеження на вільний рух капіталу: якщо короткострокові переміщення капіталу виняткових масштабів створюють значний тиск на валютні ринки та призводять до серйозних порушень у здійсненні монетарної та валютної політики держави-члена, що особливо проявляється у суттєвих коливаннях внутрішньої ліквідності, Комісія, після консультацій з Валютним комітетом та Комітетом керівників центральних банків, може надати дозвіл цій державі-члену на застосування захисних заходів щодо капітальних переміщень, список котрих включає:
 - операції з цінними паперами та іншими інструментами, що зазвичай обертаються на грошовому ринку;
 - операції за поточними та вкладними (деPOSITними) рахунками у фінансових установах;
 - діяльність з інвестування в цінні папери або інструменти, що звичайно обертаються на грошовому ринку;
 - короткострокові кредити та позики;
 - переміщення цінних паперів, що зазвичай обертаються на грошовому ринку та засобів платежу;
 - та інші короткотермінові операції, схожі на перераховані вище.
- Запроваджує механізми нагляду та звітування.
- Забороняє встановлення обмежень на вільний рух капіталу між країнами-членами ЄС та між країнами-членами ЄС і третіми країнами.

Рівень лібералізації капіталу в Україні був набагато нижчим у порівнянні з іншими кандидатами (не кажучи вже про членів ЄС) станом на 2021 рік. Нові обмеження запровадженні у зв'язку із воєнним станом ще більше поглибили цю різницю. Утім, українське законодавство не створює жодних перепон для повоєнної лібералізації.

²⁶ [Directive - 88/361 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

Закон України «Про режим іноземного інвестування»²⁷ встановлює національний режим для іноземних інвесторів, що означає рівність прав з внутрішніми інвесторами, а також гарантує право іноземних інвесторів на переказ доходів та прибутків за кордон. Деякі аспекти закону – зокрема, положення про встановлення особливих умов для інвестицій, експропріацію, та розгляд спорів – вимагають подальших уточнень щодо прозорості процедур.

Проте, поточні обмеження на продаж сільськогосподарських земель в Україні можна потенційно трактувати як порушення Статті 1 Директиви 88/361.

Іноземці мають право купувати житло в Україні як на первинному, так і на вторинному ринку без значних ускладнень (на відміну від деяких нових країн-членів ЄС, що ввели обмеження на придбання житла після вступу, як зазначено нижче). Проте, існують певні обмеження на придбання земель не-сільськогосподарського призначення – іноземці можуть купувати землю в межах населених пунктів або за умови, що на землі розташоване нерухоме майно, що належить іноземцеві. У той же час, іноземці не мають права на придбання земель сільськогосподарського призначення²⁸.

1-го липня 2021-го року закінчився мораторій на продаж сільськогосподарських земель в Україні – проте, їх могли купувати лише фізичні особи, а ліміт володіння було встановлено в межах 100 гектарів на одну особу. З 1-го січня 2024-го року, юридичні особи також отримали право на купівлю сільськогосподарських земель, а ліміт володіння збільшився до 10 тис. гектарів²⁹.

Законодавство ЄС не передбачає виключення для сільськогосподарських земель – на них також поширюється дія директиви 88/361 про забезпечення вільного руху капіталу. Утім, обмеження на придбання землі іноземцями з третіх країн існують у більшості «нових» держав-членів ЄС. Новим державам-членам ЄС, як правило, надається право обмежувати продаж землі іноземцям протягом так званого «перехідного періоду», аби дати власникам земель пристосуватися до нових – вищих – цін на нерухомість на території ЄС.

Наприклад, Чеська Республіка, Угорщина та Польща на 5 років заборонили громадянам інших країн-членів ЄС купувати вторинне (тобто, не основне) житло. Окрім того, Чехія, Естонія, Угорщина, Латвія, Литва та Словаччина отримали право на запровадження семирічної заборони для громадян ЄС купувати сільськогосподарські та лісові землі (Угорщина також домоглася поширення цієї заборони не тільки на фізичних, а й на юридичних осіб). Після закінчення перехідного періоду, деякі нові держави-члени ЄС вдалися до зміни національного законодавства з метою утримати бар'єри на

²⁷ [Про режим іноземного інвестування](#)

²⁸ «Іноземці та особи без громадянства можуть набувати права власності на земельні ділянки несільськогосподарського призначення в межах населених пунктів, а також на земельні ділянки несільськогосподарського призначення за межами населених пунктів, на яких розташовані об'єкти нерухомого майна, що належать їм на праві приватної власності» - Стаття 81. У той же час, «Іноземцям, особам без громадянства та юридичним особам заборонено набувати частки у статутному (складеному) капіталі, акції, паї, членство у юридичних особах (крім як у статутному (складеному) капіталі банків), які є власниками земель сільськогосподарського призначення. Цей абзац втрачає чинність за умови та з дня схвалення на референдумі рішення, визначеного абзацом восьмим цієї частини. Набуття права власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення юридичними особами, створеними і зареєстрованими за законодавством України, учасниками (засновниками) або кінцевими бенефіціарними власниками яких є особи, які не є громадянами України, може здійснюватися з дня та за умови схвалення такого рішення на референдумі» - Стаття 130 [Земельного кодексу України](#).

²⁹ Стаття 130 [Земельного кодексу України](#).

придбання нерухомості іноземцями. Наприклад, в 2014-му році, Словаччина запровадила переважно право на купівлю сільськогосподарських земель для своїх громадян; тільки у випадку їх відмови, землю можна придбати громадянам інших країн-членів ЄС (утім, для цього їм треба постійно жити у Словаччині щонайменше 10 років). У тому ж році, Румунія надала переважне право на придбання землі співвласникам, орендарям, сусіднім власникам, та державі. В 2015-му році, Польща запровадила правило, згідно з яким покупці-іноземці мають отримати санкцію на придбання землі (незалежно від призначення) від національної Агенції сільськогосподарської нерухомості (на практиці, це означає суттєву затримку процесу купівлі і ставить іноземних покупців у менш вигідне становище, ніж польських громадян)³⁰.

Соціально-економічний комітет (дорадчий орган ЄС) звернув уваги, що несиметричність обмежень на придбання сільськогосподарських земель підриває функціональність внутрішнього ринку. В 2016-му році, Європейська Комісія закликала Болгарію, Угорщину, Литву, Латвію, та Словаччину скасувати норми, що дискримінують іноземних інвесторів. Проте, досягти цього вдалося лише частково³¹.

У підсумку, поточні обмеження на купівлю сільськогосподарських земель іноземцями в Україні цілком сумісні із умовами «перехідного періоду», які ЄС пропонував менш розвиненим країнам-кандидатам із Центрально-Східної Європи на момент їх вступу. Ба більше, більшість вищезгаданих країн і досі застосовують обмеження, що не до кінця сумісні із принципом свободи руху капіталу.

У той же час, жодна з вищеперерахованих країн не запроваджувала імперативної заборони на придбання сільськогосподарських земель іноземними юридичними та фізичними особами. В рамках політики ЄС, така заборона вважається виправданою лише у виняткових випадках – за відсутності нормативно-правової бази або адміністративних спроможностей запобігти ймовірним і значним ризикам. Під час воєнного стану, зняття мораторію навряд можна вважати доцільним – проте, це питання неодмінно з'явиться в порядку денному після завершення війни.

3.2. ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄДИНОЇ ПЛАТІЖНОЇ СИСТЕМИ

Ключові директиви та регламенти у цій сфері перераховано нижче (див. деталі в Додатку 1).

- **Директива 2009/110**³² встановлює правила щодо започаткування, здійснення діяльності та пруденційного нагляду за установами-емітентами електронних грошей. Вона визначає категорії установ, які мають право випускати електронні гроші, включаючи кредитні установи, установи електронних грошей, поштові жиро-установи, центральні банки та державні органи, коли вони не діють як монетарні органи або органи публічної влади.

³⁰ Ciaian, P., Falkowski, J., Drabik, D., Kancs D. (2017). New regulations governing land sales in Central and Eastern Europe: Imposing restrictions via particularised institutions. EUR 28088 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2017, ISBN 978-92-79-61640-2, doi: 10.2788/246007

³¹ Godžirov, I. (2020). Restrictions on the Acquisition of Certain Categories of Real Estate in Relation to the Basic Market Freedoms in the European Union. EU AND COMPARATIVE LAW ISSUES AND CHALLENGES SERIES (ECLIC), 4.

³² [Directive - 2009/110 - EN - EUR-Lex](#)

В Україні аналогічне регулювання запроваджено Законом «Про платіжні послуги»³³, який набрав чинності 2022 року. Закон визначає поняття електронних грошей, встановлює порядок їх випуску та використання, а також регулює діяльність емітентів електронних грошей, включаючи як банки, так і небанківські фінансові установи. Крім того, НБУ затвердив Положення про випуск електронних грошей та здійснення платіжних операцій з ними³⁴, що деталізує процедури та вимоги до емітентів.

- **Директива 2015/2366**³⁵ (або Друга директива про платіжні послуги, Second Payment Services Directive) суттєво розширила регуляторні рамки попередньої нормативної бази платіжних послуг, аби посилити інтеграцію та ефективність SEPA, зокрема,
 - поширила сферу регулювання на нові послуги, такі як послуги з ініціювання платежів (payment initiation services) та послуги з надання інформації про рахунки (account information services), що надаються сторонніми платіжними провайдерами;
 - поширила сферу регулювання на транзакції, в яких лише один з PSP знаходиться в межах ЄС (односторонні транзакції) та до всіх валют, а не лише до євро;
 - зберегла положення про паспортизацію, дозволяючи авторизованим постачальникам платіжних послуг працювати в усіх країнах-членах ЄС;
 - посилила вимоги до безпеки.

Закон України «Про платіжні послуги»³⁶ запровадив подібну регуляторну рамку в Україні. Разом із сукупністю нормативно-правових актів НБУ³⁷, вище згаданий закон відповідає основним положенням директиви 2015/2366 та регламентів, що її доповнюють³⁸.

- **Регламент 2021/1230** (кодифікована версія)³⁹ встановлює правила щодо транскордонних платежів та прозорості плати за конвертацію валюти в межах Союзу. Зокрема, регламент зобов'язує провайдерів платіжних послуг інформувати споживачів про комісію за конвертацію валюти, що застосовується до початку операції, а також надавати чітку та зрозумілу інформацію про загальну суму операції як у валюті рахунку платника, так і у валюті рахунку

³³ [Про платіжні послуги](#)

³⁴ [Про затвердження Положення про випуск електронних грошей та здійснення платіжних операцій з ними](#)

³⁵ [Directive - 2015/2366 - EN - Payment Services Directive - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

³⁶ [Про платіжні послуги](#)

³⁷ [Положення про порядок здійснення авторизації діяльності надавачів фінансових платіжних послуг та обмежених платіжних послуг](#); [Положення про порядок емісії та еквайрингу платіжних інструментів](#); [Положення про залучення комерційних агентів для надання фінансових платіжних послуг](#); [Положення про порядок здійснення оверсайту платіжної інфраструктури в Україні](#); [Положення про порядок розкриття інформації небанківськими надавачами платіжних послуг](#); [Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення вимог законодавства, що регулює діяльність на платіжному ринку](#); [Положення про випуск електронних грошей та здійснення платіжних операцій з ними](#); [Положення про додаткові вимоги до договорів про надання платіжних послуг, укладених небанківськими надавачами платіжних послуг зі споживачами](#); [Про встановлення вимог до надання обмежених платіжних послуг](#); [Інструкція про виконання міжбанківських платіжних операцій в Україні в національній валюті](#); [Положення про порядок видачі ліцензій на здійснення валютних операцій](#); [Положення про проведення перевірок небанківських надавачів платіжних послуг, надавачів обмежених платіжних послуг](#); [Положення про автентифікацію та застосування посиленої автентифікації на платіжному ринку](#); [Правила зберігання, захисту, використання та розкриття тасмниці надавача платіжних послуг](#).

³⁸ [Implementing regulation - 2018/1624 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#); [Delegated regulation - 2018/389 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#).

³⁹ [Regulation - 2021/1230 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

отримувача. Українське законодавство не містить окремих положень, які б зобов'язували провайдерів платіжних послуг інформувати споживачів про комісію за конвертацію валюти до початку операції, як це передбачено Регламентом (ЄС) 2021/1230

- **Регламент 260/2012**⁴⁰ встановлює технічні та бізнес-вимоги до кредитних переказів і прямого дебетування в євро. Зокрема, регламент вимагає використання міжнародного номеру банківського рахунку (IBAN) та коду бізнес-ідентифікатора (BIC) для всіх транзакцій SEPA, а також формату повідомлень ISO 20022 XML для електронних платіжних транзакцій. Окрім того, нормативно-правовий акт регулює мандати на пряме списання коштів. Відповідний норматив було встановлено в Україні постановою правління НБУ «Про запровадження міжнародного стандарту ISO 20022 у платіжній інфраструктурі України»⁴¹.
- **Регламент 2015/751**⁴² встановлює правила для міжбанківських комісій за карткові платежі, з метою зниження витрат для споживачів і бізнесу, сприяння конкуренції та підвищення прозорості у сфері платіжних послуг. Регламент зобов'язує банки надавати прозору інформацію про комісії, дозволяючи підприємствам обирати найбільш вигідні платіжні рішення. Це сприяє гармонізації ринку платіжних послуг у ЄС, створюючи рівні умови для фінансових установ. Регламент також підтримує розвиток єдиного ринку, де карткові платежі стають доступнішими та ефективнішими для всіх учасників.

НБУ регулює тарифи між банками в межах українських платіжних систем, хоча прямих обмежень міжбанківських комісій, як у Регламенті 2015/751, немає.

3.3. ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННИМ ПРАКТИКАМ

В ЄС діє директив, що створюють нормативно-правову рамку для запобігання відмиванню грошей.

- **Директива 2015/849** (також відома як Fourth Anti-Money Laundering Directive, 4AMLD)⁴³ регулює ключові положення щодо запобігання відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, а саме:
 - вимагає від держав-членів, фінансових установ та визначених нефінансових підприємств та професій виявляти, оцінювати та розуміти ризики відмивання коштів та фінансування тероризму та зобов'язує суб'єктів господарювання вживати заходів для зменшення цих ризиків пропорційно до рівня виявленого ризику.
 - вимагає від суб'єктів господарювання перевіряти особу своїх клієнтів та кінцевих бенефіціарних власників при встановленні ділових відносин та здійсненні транзакцій на суму, що перевищує певні порогові значення, або у випадках виникнення підозр;
 - передбачає постійний моніторинг взаємовідносин з клієнтами, щоб забезпечити відповідність транзакцій знанням бізнесу клієнта та профілю ризиків, а також визначає

⁴⁰ [Regulation - 260/2012 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

⁴¹ [Про запровадження міжнародного стандарту ISO 20022 у платіжній інфраструктурі України](#)

⁴² [Regulation - 2015/751 - EN - EUR-Lex](#)

⁴³ [Directive - 2015/849 - EN - aml directive - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

- умови, за яких слід застосовувати спрощені або посилені заходи належної перевірки на основі оцінки ризиків;
- вимагає від держав-членів створити центральні реєстри інформації про бенефіціарних власників для корпоративних та інших юридичних осіб, а також про бенефіціарних власників трастів та інших подібних утворень і зберігати її в центральному реєстрі;
 - зобов'язує установи повідомляти про будь-які підозрілі транзакції або діяльність до національного підрозділу фінансових розслідувань (FIU, Financial Intelligence Unit)⁴⁴ та забороняє суб'єктам інформувати клієнта або третіх осіб про те, що було подано повідомлення про підозрілу операцію або про те, що проводиться розслідування;
 - вимагає від суб'єктів господарювання зберігати записи про транзакції та інформацію про належну перевірку клієнтів протягом щонайменше п'яти років після закінчення ділових відносин або дати здійснення разової транзакції;
 - зобов'язує суб'єктів господарювання запроваджувати та підтримувати адекватні політики, засоби контролю та процедури для зменшення та ефективного управління ризиками відмивання коштів та фінансування тероризму;
 - запроваджує додатковий контроль над транзакціями політично значущих осіб (PEP – politically exposed persons);
 - зобов'язує суб'єктів господарювання застосовувати посилені заходи належної перевірки при роботі з особами з третіх країн з високим рівнем ризику, визначених Європейською Комісією.
- **Директива 2017/541**⁴⁵, хоча і спрямована, в першу чергу, на боротьбу з тероризмом, містить положення, пов'язані з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму:
 - директива встановлює кримінальну відповідальність за надання або збір коштів з наміром або знанням того, що вони будуть використані для здійснення терористичних злочинів;
 - охоплює широкий спектр фінансової діяльності, яка може бути пов'язана з фінансуванням тероризму, наприклад, банківські перекази, надання фінансових послуг та інші операції; поширюється на надання економічних ресурсів, у тому числі послуг і товарів, терористичним організаціям або для терористичних цілей;
 - зобов'язує держави-члени впроваджувати заходи з раннього виявлення та моніторингу фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з фінансуванням тероризму.
 - **Директива 2018/843** (Fifth Anti-Money Laundering Directive, 5AMLD)⁴⁶ розширює нормативно-правову базу, оскільки

⁴⁴ В Україні функції Фінансової розвідки (Financial Intelligence Unit, FIU) виконує Державна служба фінансового моніторингу України (ДСФМУ), відома також як Держфінмоніторинг.

⁴⁵ [Directive - 2017/541 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

⁴⁶ [Directive - 2018/843 - EN - aml directive - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

- вимагає від держав-членів створити центральні реєстри інформації про бенефіціарних власників для корпоративних та інших юридичних осіб (ці реєстри повинні бути доступними для компетентних органів, підрозділу фінансових розслідувань, зобов'язаних суб'єктів і, за певних умов, для широкої громадськості);
 - передбачає взаємозв'язок центральних реєстрів бенефіціарних власників по всьому ЄС, що дозволяє компетентним органам мати більш ефективний доступ до інформації;
 - розширює сферу регулювання на платформи обміну віртуальних валют та провайдерів віртуальних гаманців;
 - розширює сферу регулювання на арт-дилерів, агентів з нерухомості, які здійснюють операції з великими сумами, а також тих, хто надає послуги, пов'язані з віртуальними валютами;
 - розширює повноваження підрозділів фінансових розслідувань, надаючи їм доступ до ширшого кола інформації, включаючи центральні реєстри бенефіціарних власників, а також осилює співпрацю та обмін інформацією між підрозділами фінансових розслідувань в ЄС та їхніми колегами в третіх країнах;
 - розширює визначення політично значущих осіб, включаючи національних публічних діячів та посадових осіб міжнародних організацій;
 - забороняє створення анонімних рахунків, паспортів або сейфів.
- **Директива 2018/1673 (Sixth Anti-Money Laundering Directive, 6AMLD)⁴⁷**
 - розширює сферу предикатних злочинів, включаючи ширший спектр злочинної діяльності, забезпечуючи більш комплексний підхід до виявлення та протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом (список включає, зокрема, кіберзлочини);
 - посилює відповідальність юридичних осіб та прописує санкції для них;
 - криміналізує не лише пряму участь у відмиванні грошей, але й пособництво, підбурювання та замах на вчинення такої діяльності;
 - запроваджує суворіші покарання за відмивання грошей, включаючи мінімальне покарання у вигляді позбавлення волі строком на чотири роки для осіб, визнаних винними у відмиванні грошей;
 - підкреслює необхідність посилення співпраці та обміну інформацією між державами-членами, а також між державним і приватним секторами для ефективної боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму;
 - забезпечує ширше охоплення: аудитори, зовнішні бухгалтери, податкові консультанти, нотаріуси та агенти з нерухомості, також підлягають заходам з протидії відмиванню грошей;
 - посилює вимоги до прозорості бенефіціарних власників, гарантуючи, що інформація про реальних власників компаній та трастів є точною та актуальною.

⁴⁷ [Directive - 2018/1673 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/1673/oj)

Окрім того, низка регламентів деталізують положення вище згаданих директив, зокрема:

- **Регламент 2015/847**⁴⁸ поширюється на перекази коштів у будь-якій валюті, відправлені або отримані постачальником платіжних послуг в ЄС та зобов'язує постачальника платіжних послуг реєструвати інформацію про надавача переказу (ім'я, номер платіжного рахунку, адресу, номер офіційного документа, ідентифікаційний номер клієнта або дату і місце народження). Постачальники платіжних послуг повинні перевіряти інформацію про платника перед переказом коштів, якщо сума перевищує 1000 євро (за деякими винятками, наприклад, коли мова йде про пакет переказів для різних адресатів); верифікація також повинна проводитися для всіх переказів коштів, які підозрюються у зв'язку з відмиванням грошей або фінансуванням тероризму, незалежно від суми. Регламент також прописує порядок верифікації транзакцій та звітності про підозрілі транзакції.
- **Регламент 2023/1113**⁴⁹ поширює вимоги директиви 2015/849 щодо відстеження переказів на крипто-активи.
- **Регламент 2024/1624**⁵⁰ було запроваджено з метою уніфікації національних практик боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму в межах ЄС. Регламент регулює заходи, які повинні застосовуватися зобов'язаними особами для запобігання відмиванню коштів та фінансуванню тероризму; вимоги до прозорості бенефіціарних власників для юридичних осіб; та заходи для обмеження зловживань анонімними інструментами.

Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»⁵¹ містить положення, що відповідають перерахованим вище. Зокрема, закон

- запроваджує обов'язок звітності про кінцеву бенефіціарну власність;
- зобов'язує суб'єктів первинного фінансового моніторингу (включаючи постачальників платіжних послуг) збирати дані про клієнта;
- встановлює порогове значення вартості транзакцій для перевірки – 400 000 грн (приблизно 10 000 євро);
- зобов'язує повідомляти Держфінмоніторинг про підозрілі транзакції;
- зобов'язує зберігати інформацію про транзакції щонайменше п'ять років після завершення ділових відносин.

Проте, вимоги 6AMLD щодо криміналізації пособництва та посиленних покарань поки що не включено повною мірою. Окрім того, законодавство ЄС охоплює арт-дилерів, агентів нерухомості та інших нефінансових суб'єктів, які в Україні поки що регулюються слабше. В ЄС значна увага приділяється забезпеченню точності та регулярній перевірці даних про бенефіціарів. В Україні процес перевірки залишається менш стандартизованим і залежить від ініціативи суб'єктів фінансового моніторингу.

⁴⁸ [Regulation - 2015/847 - EN – Funds Transfer Regulation - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

⁴⁹ [Regulation - 2023/1113 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

⁵⁰ [Regulation - EU - 2024/1624 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

⁵¹ [Про запобігання та протидію легалізації \(відмиванню\) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення](#)

4. ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Внутрішній ринок ЄС передбачає свободу руху товарів та послуг, свободу переміщення робочої сили, а також свободу руху капіталу. Проте, безпечне та ефективне функціонування зони з вільним рухом капіталу можливе лише за умови уніфікації міжнародних стандартів звітування, безпеки, цінних паперів та схем захисту інвесторів, а також існування єдиної платіжної системи. Таким чином, запровадження європейського *acquis* в Україні вимагає, з одного боку, лібералізації міжнародних інвестицій, а з іншого – розвитку інфраструктури, що буде їх забезпечувати. Нижче ми презентуємо ключові висновки та рекомендації у розрізі прогресу України в рамках переговорного розділу «Свобода руху капіталу».

- Україна досягла значного прогресу у приєднанні до європейського платіжного простору (SEPA). Переговори з FISMA почалися на початку 2024-го року. На разі, одна з умов приєднання – запровадження найбільш нещодавніх пруденційних стандартів для банківської системи ЄС.
- Попри певний прогрес у запровадженні законодавства ЄС щодо бенефіціарної власності, створення Реєстру власників та бенефіціарних власників банківських рахунків, платіжних рахунків, та банківських сейфів вимагатиме подальших кроків. Важливим є забезпечення гармонізації законодавства з європейськими стандартами, зокрема у сфері захисту даних, прозорості та збереження банківської таємниці. Додатково необхідно прийняти підзаконні акти, які визначатимуть технічні та адміністративні аспекти функціонування реєстру.
- Україна продовжує запроваджувати стандарти FATF. Окрім того, зареєстровано проєкт закону, що має забезпечити подальшу гармонізацію українського законодавства із стандартами FATF.
- В Україні існує кардинальна заборона на придбання сільськогосподарських земель іноземцями, що суперечить європейському законодавству. Проте, у більшості «нових» держав-членів ЄС, обмеження на придбання землі поширюються також на землі іншого призначення і навіть на житло (на відміну від України). Єдина різниця полягає у тому, що ці країни вдаються до «прихованих» обмежень радше ніж до повної заборони. Таким чином, скасування заборони на придбання землі іноземцями в Україні із одночасним запровадженням інших юридичних бар'єрів може бути вдалою стратегією для України.
- Українське законодавство, зокрема Закон «Про платіжні послуги», значною мірою відповідає ключовим вимогам Директиви 2015/2366, зокрема щодо нових платіжних послуг і безпеки транзакцій. Проте деякі аспекти, такі як прозорість комісій за конвертацію валюти та повна відповідність стандартам SEPA, потребують подальшої транспозиції.
- Європейські директиви у сфері запобігання відмиванню грошей створюють чітку правову базу для виявлення, моніторингу та боротьби з ризиками фінансових злочинів, включаючи прозорість бенефіціарної власності та контроль фінансових транзакцій. Українське законодавство значною мірою адаптувало ці підходи, забезпечуючи моніторинг транзакцій, зобов'язання щодо розкриття інформації про бенефіціарів та зберігання даних, але потребує

подальшого вдосконалення у сфері точності даних, криміналізації окремих злочинів та охоплення нефінансових суб'єктів.

ДОДАТОК 1. СТАН ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА В КОНТЕКСТІ ПЕРЕГОВОРНОГО РОЗДІЛУ «СВОБОДА РУХУ КАПІТАЛУ»

Акт(и) європейського законодавства	Короткий опис	Акт(и) українського законодавства
Транскордонні платежі, функціонування SEPA		
<p>Directive (EU) 2015/2366 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2015 on payment services in the internal market, amending Directives 2002/65/EC, 2009/110/EC and 2013/36/EU and Regulation (EU) No 1093/2010, and repealing Directive 2007/64/EC</p> <p>https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32015L2366</p> <p>Commission Delegated Regulation (EU) 2018/389 of 27 November 2017 supplementing Directive (EU) 2015/2366 of the European Parliament and of the Council with regard to regulatory technical standards for strong customer</p>	<p>Забезпечення безперешкодних транскордонних платежів завдяки уніфікованим стандартам, прозорості інформації, та посиленням заходам безпеки.</p>	<p>ЗАКОН УКРАЇНИ Про платіжні послуги https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text (визначає поняття та загальний порядок виконання платіжних операцій в Україні)</p> <p>ПОСТАНОВА НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ Про затвердження Положення про порядок здійснення авторизації діяльності надавачів фінансових платіжних послуг та обмежених платіжних послуг https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0217500-22#Text</p> <p>ПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ, ПОСТАНОВА Про затвердження Положення про порядок емісії та еквайрингу платіжних інструментів</p>

<p>authentication and common and secure open standards of communication https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018R0389</p> <p>Commission Implementing Regulation (EU) 2018/1624 of 23 October 2018 laying down implementing technical standards with regard to procedures and standard forms and templates for the provision of information for the purposes of resolution plans for credit institutions and investment firms pursuant to Directive 2014/59/EU of the European Parliament and of the Council, and repealing Commission Implementing Regulation (EU) 2016/1066 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018R1624</p> <p>Regulation (EU) 2021/1230 of the European Parliament and of the Council of 14 July 2021 on cross-border payments in the Union (codification) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1230</p> <p>Regulation (EU) No 260/2012 of the European Parliament and of the Council of 14 March 2012 establishing technical and business requirements for credit transfers and direct debits in euro and amending Regulation (EC) No 924/2009 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32012R0260</p>		<p>https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0164500-22#Text</p> <p>ПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ, ПОСТАНОВА Про затвердження Положення про залучення комерційних агентів для надання фінансових платіжних послуг https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0168500-22#Text</p> <p>ПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ, ПОСТАНОВА Про затвердження Положення про порядок здійснення оверсайту платіжної інфраструктури в Україні https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0187500-22#Text</p> <p>ПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ, ПОСТАНОВА Про затвердження Положення про порядок розкриття інформації небанківськими надавачами платіжних послуг https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0181500-22#Text</p> <p>ПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ, ПОСТАНОВА Про затвердження Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення вимог законодавства, що регулює діяльність на платіжному ринку https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0206500-22#Text</p> <p>ПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ, ПОСТАНОВА Про затвердження Положення про випуск електронних грошей та здійснення платіжних операцій з ними https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0210500-22#Text</p> <p>ПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ, ПОСТАНОВА Про затвердження Положення про додаткові вимоги до договорів про надання платіжних послуг, укладених небанківськими надавачами платіжних послуг зі споживачами https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0233500-22#Text</p>
---	--	--

		<p>ПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ, ПОСТАНОВА Про встановлення вимог до надання обмежених платіжних послуг https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0249500-22#Text</p> <p>ПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ, ПОСТАНОВА Про затвердження Інструкції про виконання міжбанківських платіжних операцій в Україні в національній валюті https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0016500-23#Text</p> <p>ПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ, ПОСТАНОВА Про затвердження Положення про порядок видачі ліцензій на здійснення валютних операцій https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0043500-23#Text</p> <p>ПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ, ПОСТАНОВА Про затвердження Положення про проведення перевірок небанківських надавачів платіжних послуг, надавачів обмежених платіжних послуг https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0047500-23#Text</p> <p>ПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ, ПОСТАНОВА Про затвердження Положення про автентифікацію та застосування посиленої автентифікації на платіжному ринку https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0058500-23#Text</p> <p>ПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ, ПОСТАНОВА Про внесення змін до Правил зберігання, захисту, використання та розкриття таємниці надавача платіжних послуг https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0159500-23#Text</p> <p>ПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ, ПОСТАНОВА Про запровадження міжнародного стандарту ISO 20022 у платіжній інфраструктурі України</p>
--	--	---

		https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0093500-21#Text
Запобігання відмиванню коштів та їх злочинному використанню, кінцева бенефіціарна власність		
<p>Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, amending Regulation (EU) No 648/2012 of the European Parliament and of the Council, and repealing Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council and Commission Directive 2006/70/EC https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32015L0849</p> <p>Directive (EU) 2017/541 of the European Parliament and of the Council of 15 March 2017 on combating terrorism and replacing Council Framework Decision 2002/475/JHA and amending Council Decision 2005/671/JHA https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017L0541</p> <p>Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 amending Directive (EU) 2015/849 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, and amending Directives 2009/138/EC and 2013/36/EU Directive - 2018/843 - EN - aml directive - EUR-Lex (europa.eu)</p> <p>Directive (EU) 2018/1673 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2018 on combating money laundering by criminal law Directive - 2018/1673 - EN - EUR-Lex (europa.eu)</p> <p>Regulation (EU) 2015/847 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on information accompanying transfers of funds and repealing Regulation (EC) No 1781/2006 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32015R0847</p>	<p>Запобігання відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та інших злочинів, забезпечення прозорості структури власності.</p>	<p>ЗАКОН УКРАЇНИ Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text</p> <p>КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ, ПОСТАНОВА Про затвердження Порядку формування та оприлюднення комплексної адміністративної звітності у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/692-2020-%D0%BF#Text</p> <p>МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ, НАКАЗ Про затвердження Порядку прийняття Державною службою фінансового моніторингу України рішень (доручень) про зупинення фінансових операцій https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0297-21#Text</p> <p>НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ З ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ФОНДОВОГО РИНКУ, РІШЕННЯ Про затвердження Положення про здійснення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0532-21#Text</p> <p>МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ, НАКАЗ Про затвердження Порядку надання інформації щодо відстеження (моніторингу) фінансових операцій https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0576-21#Text</p>

<p>Regulation (EU) 2023/1113 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on information accompanying transfers of funds and certain crypto-assets and amending Directive (EU) 2015/849 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32023R1113</p> <p>Regulation (EU) 2024/1624 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2024 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024R1624 (набуває чинності 9.07.2024)</p>		<p>МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ, НАКАЗ Про затвердження Порядку застосування загального стандарту звітності та належної перевірки інформації про фінансові рахунки (Common Standard on Reporting and Due Diligence for Financial Account Information) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1090-23#Text</p> <p>КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ, ПОСТАНОВА Про затвердження Порядку здійснення нагляду у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення за діяльністю суб'єктів первинного фінансового моніторингу, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснюють Міністерство фінансів, Міністерство юстиції, Міністерство цифрової трансформації https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/662-2023-%D0%BF#Text</p> <p>КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ І НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ, ПОСТАНОВА Про затвердження Порядку збору, обробки і аналізу інформації щодо результатів діяльності суб'єктів фінансового моніторингу, інших державних органів, що беруть участь у роботі системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, схвалення та оприлюднення результатів національної оцінки ризиків та здійснення заходів за її результатами https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/690-2020-%D0%BF#Text</p> <p>НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ, ПОСТАНОВА Про затвердження Положення про порядок здійснення авторизації діяльності надавачів фінансових платіжних послуг та обмежених платіжних послуг</p>
---	--	---

		<p>https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0217500-22#Text</p> <p>МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ, НАКАЗ Про затвердження Порядку електронної взаємодії інформаційних систем Державної податкової служби України та Державної служби фінансового моніторингу України щодо надання інформації про доходи фізичних осіб, необхідної для запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення</p> <p>https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1619-23#Text</p> <p>ПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ, ПОСТАНОВА Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України з питань нагляду</p> <p>https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0037500-24#Text</p> <p>ЗАКОН УКРАЇНИ Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення регулювання кінцевої бенефіціарної власності та структури власності юридичних осіб</p> <p>https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2571-20#Text</p> <p>МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ, НАКАЗ Про затвердження Порядку надання юридичною особою пояснень та/або документів для підтвердження відомостей про кінцевого бенефіціарного власника та/або структуру власності юридичної особи, а також порядку їх розгляду</p> <p>https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-23#Text</p> <p>МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ, МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ, НАКАЗ Про затвердження Порядку передачі держателем Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань інформації про розбіжності між відомостями про</p>
--	--	--

		<p>кінцевих бенефіціарних власників та/або структуру власності юридичної особи, отриманими суб'єктом первинного фінансового моніторингу в результаті здійснення належної перевірки юридичної особи, та відповідними відомостями, розміщеними в зазначеному реєстрі, та про суб'єкта первинного фінансового моніторингу, яким виявлено такі розбіжності, до спеціально уповноваженого органу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1168-23#Text</p> <p>МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ, НАКАЗ Про затвердження Порядку повідомлення держателя Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань про виявлення розбіжностей між отриманими суб'єктом первинного фінансового моніторингу в результаті здійснення належної перевірки та розміщеними в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань відомостями про кінцевих бенефіціарних власників та/або структуру власності юридичної особи https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1185-23#Text</p> <p>МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ, НАКАЗ Про внесення змін до Порядку повідомлення держателя Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань про виявлення розбіжностей між отриманими суб'єктом первинного фінансового моніторингу в результаті здійснення належної перевірки та розміщеними в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань відомостями про кінцевих бенефіціарних власників та/або структуру власності юридичної особи https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1312-24#Text</p> <p>МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ, НАКАЗ Про затвердження Порядку</p>
--	--	--

		<p>притягнення до відповідальності та порядку визначення розмірів штрафів за порушення у сфері державної реєстрації юридичних осіб https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1614-23#Text</p> <p>МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ, НАКАЗ Про затвердження Порядку проведення перевірки інформації, наданої юридичною особою у поясненні та документах для підтвердження відомостей про кінцевого бенефіціарного власника та/або структуру власності юридичної особи https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1616-23#Text</p> <p>КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ І НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ, ПОСТАНОВА Про затвердження Методології визначення юридичною особою кінцевого бенефіціарного власника https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1011-2023-%D0%BF#Text</p> <p>МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ, НАКАЗ Про затвердження Положення про форму та зміст структури власності https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0768-21#Text</p> <p>ПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ, ПОСТАНОВА Про затвердження Положення про вимоги до структури власності надавачів фінансових послуг https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0030500-21#Text</p> <p>НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ З ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ФОНДОВОГО РИНКУ, РІШЕННЯ Про затвердження Положення про форму та зміст структури власності https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0365-24#Text</p>
--	--	--

ДОДАТОК 2. НОМЕНКЛАТУРА РУХУ КАПІТАЛУ ЗГІДНО ІЗ СТАТТЕЮ 1 ДИРЕКТИВИ 88/361

Група	Підгрупа
Прямі інвестиції	<ol style="list-style-type: none"> 1. Створення та розширення філій або нових підприємств, що належать виключно особі, яка надає капітал, а також повне придбання існуючих підприємств. 2. Участь у новому або існуючому підприємстві з метою встановлення або підтримання тривалих економічних зв'язків. 3. Довгострокові позики з метою встановлення або підтримання тривалих економічних зв'язків 4. Реінвестування прибутку з метою підтримання тривалих економічних зв'язків. <p>A. Прямі інвестиції нерезидентів на території країни B. Прямі інвестиції резидентів за кордон</p>
Інвестиції в нерухомість	<p>A - Інвестиції нерезидентів у нерухомість на території країни B - Інвестиції резидентів у нерухомість за кордоном</p>
Операції з цінними паперами, що обертаються на ринку капіталу	<p>A. Операції з цінними паперами на ринку капіталу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Придбання нерезидентами вітчизняних цінних паперів, що перебувають в обігу на фондовій біржі. 2. Придбання резидентами іноземних цінних паперів, що перебувають в обігу на фондовій біржі. 3. Придбання нерезидентами вітчизняних цінних паперів, що не перебувають в обігу на фондовій біржі. 4. Придбання резидентами іноземних цінних паперів, що не перебувають в обігу на фондовій біржі. <p>B. Допуск цінних паперів на ринок капіталу</p> <p>(i) Введення в обіг на фондовій біржі (ii) Випуск та розміщення на ринку капіталу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Допуск вітчизняних цінних паперів на іноземний ринок капіталу. 2. Адміністрування іноземних цінних паперів на внутрішньому ринку капіталу.
Операції з паями інструментів спільного інвестування	<p>a) Паї підприємств спільного інвестування в цінні папери, що звичайно обертаються на ринку капіталу (акції, інші акції та облигації).</p> <p>b) (b) Паї підприємств спільного інвестування в цінні папери або інструменти, які зазвичай обертаються на грошовому ринку.</p> <p>c) (в) Паї інститутів спільного інвестування в інші активи.</p> <p>A. Операції з паями інститутів спільного інвестування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Придбання нерезидентами паїв національних підприємств, що перебувають в обігу на фондовій біржі. 2. Придбання резидентами паїв іноземних суб'єктів господарювання, що перебувають в обігу на фондовій біржі. 3. Придбання нерезидентами паїв національних підприємств, що не перебувають в обігу на фондовій біржі. 4. Придбання резидентами паїв іноземних підприємств, що не перебувають в обігу на фондовій біржі. <p>B. Виведення паїв інститутів спільного інвестування на ринок капіталу</p> <p>(i) Введення в обіг на фондовій біржі. (ii) Емісія та розміщення на ринку капіталу.</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Допуск паїв національних інститутів спільного інвестування на іноземний ринок капіталу. 2. Допуск паїв іноземних інститутів спільного інвестування на внутрішній ринок капіталу.
Операції з цінними паперами та іншими інструментами, що обертаються на грошовому ринку	<ol style="list-style-type: none"> A. Операції з цінними паперами та іншими інструментами на грошовому ринку <ol style="list-style-type: none"> 1. Придбання нерезидентами цінних паперів та інструментів грошового ринку України. 2. Придбання резидентами цінних паперів та інструментів іноземного грошового ринку. B. Допуск цінних паперів та інших інструментів на грошовий ринок <ol style="list-style-type: none"> (i) Введення в обіг на визнаному грошовому ринку. (ii) Випуск та розміщення на визнаному грошовому ринку. 1. Допуск вітчизняних цінних паперів та інструментів на іноземний грошовий ринок. 2. Допуск іноземних цінних паперів та інструментів на внутрішній грошовий ринок
Операції на поточних та депозитних рахунках у фінансових установах	<ol style="list-style-type: none"> A. Операції нерезидентів з вітчизняними фінансовими установами B. Операції резидентів з іноземними фінансовими установами
Кредити, пов'язані з комерційними операціями або наданням послуг із залученням резидента	<ol style="list-style-type: none"> 1. Короткострокові (менше одного року). 2. Середньострокові (від одного до п'яти років). 3. Довгострокові (п'ять і більше років). A. Кредити, надані нерезидентами резидентам B. Кредити, надані резидентами нерезидентам
Фінансові позики та кредити	<ol style="list-style-type: none"> 1. Короткострокові (менше одного року). 2. Середньострокові (від одного до п'яти років). 3. Довгострокові (п'ять і більше років). A. Позики та кредити, надані нерезидентами резидентам B. Позики та кредити, надані резидентами нерезидентам
Гарантії та права застави	<ol style="list-style-type: none"> A. Надані нерезидентами резидентам B. Надані резидентами нерезидентам
Перекази на виконання договорів страхування	<ol style="list-style-type: none"> A. Премії та виплати зі страхування життя <ol style="list-style-type: none"> 1. Договори, укладені між вітчизняними компаніями зі страхування життя та нерезидентами. 2. Договори, укладені між іноземними компаніями зі страхування життя та резидентами. B. Премії та виплати зі страхування кредитів <ol style="list-style-type: none"> 1. Договори, укладені між вітчизняними компаніями зі страхування кредитів та нерезидентами. 2. Договори, укладені між іноземними компаніями зі страхування кредитів та резидентами. C. Інші перекази капіталу за договорами страхування
Рух особистого капіталу	<ol style="list-style-type: none"> A. Позики B. Дарунки та пожертвування C. Придане D. Спадщина та спадок E. Виплата боргів іммігрантами в попередній країні проживання F. Перекази активів, сформованих резидентами, у разі еміграції, в момент їх створення або під час перебування за кордоном G. Перекази заощаджень іммігрантів в попередню країну проживання під час їх перебування за кордоном
Фізичний імпорт та експорт фінансових активів	<ol style="list-style-type: none"> A. Цінні папери B. Платіжні засоби всіх видів
Інші види руху капіталу	<ol style="list-style-type: none"> A. Поховальні збори B. Відшкодування збитків (якщо вони можуть розглядатися як капітал)

	<p>C. Відшкодування у разі розірвання контрактів та повернення незатребуваних платежів (якщо вони можуть розглядатися як капітал)</p> <p>D. Авторська винагорода: патенти, промислові зразки, торгові марки та винаходи (переуступки та перекази, що випливають з таких переуступок)</p> <p>E. Перекази коштів, необхідних для надання послуг (не включені до розділу VI)</p> <p>F. Різне</p>
--	---